

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Törkevére az 54.135. sz. csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza. Kiadóhivatal: Törkeve. — Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

25 év.

Nagy földművelésügyi miniszterünk, *dr. Darányi Ignác* őrsújfalusi mintauradalma mellett, a feledhetetlen, dús Csallóközben negyedszázaddal ezelőtt 15 lelkes ifjú duzzadó erővel és felmérhetetlen ambícióval várta a felszabaduló levelet, hogy a tartalékolt energia és gyűjtött tudás bőségét megnyitva, kincseit szerteárassza és megtermékenyítse a téres magyar ugar életet jelentő barázdáit.

Ugyanezen *Nagymagyar* hírös szülővárosában, az Alföld szívében 15 ifjú hölgy reményektől telítve tekintett a ködös jövőbe, ahonnan a magyar gazda- és háziasszonynevelés beláthatatlan perspektívái körvonalozódtak csillogó szemeik elé.

Komárom—Kecskemét!

A hazai gazdasági népoktatás fehér útjelzőkövei, nemes és nagy elgondolások kiinduló pontjai, egészséges és életképes tervek tárolói, a boldogabb jövő képzet-épitményének reményteljes pillérei.

25 évvel ezelőtt kelt ki itt először az elvetett jó mag, hogy a továbbiakban vihártálló erős fává terebélyesedjék, hogy kemény, sűrű rostjai között nemes gyümölcsöt dúsan formáló egészséges életnedvek keringjenek.

Az első pusztító vihar azonban sokkal korábban jött és jóval nagyobb volt, mintsem előbb megerősödhetett és kibírhatta volna.

A gazda védő, gondozó kezei elerőtlenedtek és ma már — több és vészes vihar után — a korona hiányos, ritka ágai kókadtak, élettelenek, legyöngült gyökérzetét pedig az erősebb ellenség pusztítja úgy, hogy egy újabb, habár kisebb támadás is kitépheti gondosan előkészített helyéből.

A magyar szántóvető csodálatraméltó energiája, elpusztíthatatlan életösztöne és a jövőt illető töretlen, fanatikus reménye e vonalon is mutatkozott egy új forrás megjelenésében, mely hivatott lesz a régi kipadófélben levő erőket pótolni, sőt azt hatványozva produkálni, hogy a kitűzött nagy cél — ha eddig néha-néha visszatorpanva is — eléressék, vagy lehetőleg megközelíttessék.

Örömmel üdvözljük az új fészkekből annak idején először szárnyrakelt fecskéket megritkult soraikban. Az út, amit megtettek, hosszú volt, a tenger, melyen átkeltek, roppant viharos és így nem csoda, ha a kisdud csapat egy-egy tagja kidőlt, mások éltevédtek, de a megmaradtak is szürke fejjel, kissé talán elernyedtt, megnyúlt izmokkal járják a kiszabott hepe-hupás útszakaszokat.

Emelkedjék ismét büszkén a deres fő, feszüljön újra az alkotó izom, mert az erdőből kifelé haladva is mutatkoznak akadályok.

Erőt, egészséget!

—p.

A tanulóanyag kiválasztása.

Lapunk hasábjait olvasgatva, a cikkek közlésében bizonyos rendszert tapasztalhatunk. Szerkesztőnk igyekszik mindenkor az időszerűséget követni, s ezzel intézményünk, egyesületünk és karunk legfontosabb, mondhatni legégetőbb kérdéseit felvetni, megvilágítani, olykor-olykor vita tárgyává is tenni. Ez így igen helyesen is van, mert az időszerűség egyik fontos követelménye a cikkeknek és az olvasók táborának is.

Manapság különösen sok az időszerű kérdés, ami gondolkozást és kellő megvitátást kíván. Néhány fel is sorolható. A küszöbön álló új terv és végrehajtási utasítása. A készülő új gazd. oktatási törvény, szervezeti és szolgálati szabályzat, számviteli, gondnoksági utasítások. A tanügyi közigazgatás ujjaszervezésével beállott változások, felügyeleti, iskolalátogatási, kérdések stb. Érdekes és időszerű a képzési idő leszállítása, a két éves férfi és női szaktanítóképző, az önképzés, a hiányzó tanfolyamok, tanítási vázlatok ügye stb. stb. amelyre azonban lapunkban mélyreszántó cikkeket nem igen találunk. valószínűleg azért, mert ezek nem elég érdekesek, vagy már minden részletükben általánosan közismertek. így időszerűségüket már elvesztették. Lehet, hogy e kérdések már nem gondjai a cikkíróknak sem, pedig közleményeik számára volna hely lapunk üres oldalain...

Ma úgy látszik legidőszerűbb a tanulók szelékciója, mert e kérdéssel már több cikk foglalkozott, így magam is erről mondom el gondolataimat, habár szerettem volna azokra a boldogabb napokra halasztani, amikor már nem lesznek óradói, helyettesi, előlépési, fizetési, szervezési mellőzési és hasonló ügyek életünk sorozatán, amikor ezeket és a fentieket már mind szerencsésen megoldottuk, s egyik-másikuknak még az emlékét is elfelejtettük.

De térjünk a tárgyra. A tanulóanyag kiválasztását több cikk olvasása után időszerűnek, fontosnak és szükségesnek tartjuk, különösen a városi iskolák létérdeke és működése érdekében. Tegyük kísérletet tehát már legközelebb is a tanulóanyag kellő csoportosítására. Kár, hogy eddig meg nem törtét, mert azóta tapasztaltabbak lehetnénk. A városi iskoláknak párhuzamosított osztályai vannak, különösen ott, hol 600-800 a tankötelesek száma. Nincs tehát semmi akadálya annak, hogy létesít-

sünk oly osztályokat, gondos összeválogatással és kellő adatszerzéssel, amelyekben csak földműves, kispap és bérlő fiai és leányai lesznek. A b.) és c.) osztályokba sorozzuk a nincstelen és kifutókat, no meg az egyebeket. Tanításukban az előbbieknél a gazdasági, utóbbiaknak a közismereti és nevelési tárgyakat helyezük a helyi tanterv alapján előtérbe. Így lesznek elit, kiválasztott, de kísérleti osztályok. Kezdesnek, átmenetnek, azt hiszem ennyi elegendő is, mert fejest nem tanácsos ugrani. A természetben sincs ugrás, az intézmények életében is csak fokozat ajánlatos. Már az első tanév meg fogja hozni a várva-várt eredményt, aminek kiszélesítését a helyi tanmenet, esetleg tanterv módosításával, a tanítási idő felemelésével, a gazdafiúk és leányok iskolába való önzölésével, majd a demokratikus elemeknek az általános továbbképző iskolákba való utalásával és hasonló vívmányokkal lehet majd folytatni és be is fejezni.

A tanulók összeválogatása és csoportosítása az iskola belső ügye, ebbe azt hiszem, senki sem szól, tudva, hogy egy nagy fontosságú kísérletről, újtásról, a fejlődés és haladás egyik tényezőjéről van szó. Néhány helyen eszközölt ilyenmű kiválasztás és tanuló-csoportosítás, az osztályokkal elért számottevő tanítási és nevelési eredmény, ezeknek a nagy nyilvánosságra való hozatala bizonyára meg fogja győzni még a legmakacsabbnak látszó illetékeseket is a gondolat helyességéről, a szükségesnek mutakozó intézkedések és rendelkezések szükségességéről. Ekkor félreállhatnak a Tamások is!

Azt egyelőre nem tanácsolom szorgalmazni, hogy az iskolákba nem való elemek már azonnal kizárassanak, sőt be se engedtesse, mert ezekre már csak az összehasonlítás miatt is szükség van legalább az új rendszer kialakulásáig és a továbbképző iskolák visszaállításáig.

Ezzel a városi iskolákkal talán meg is volnánk, de mit csináljunk a községi és tanyaiakkal, no meg azokkal, ahol most is kevés a tanuló, ahol összevont osztályokkal tanítanak és ahol nincsenek kifutófiúk? Mert ezek az iskolák vannak ám többségben! Ezekben bajosan lehetne összehozni fiúkból és leányokból egy demokrata osztályt. Ezekkel azonban egyelőre ne törődjünk, várjuk meg a kísérleti év eredményeit.

Aztán az is gondot okozhat, hogy a II. és III. osztályokban, ahol már kevesebb a tanuló és nincs párhuzamosított tanítás, miképpen történjék a tanítás, ha a két külön osztálybelieket össze kell vonni? Kísérletnek az is érdekes és tanulságos, de kérdéses, hogy a tanulmányokban való haladás a kétféle csoportban miként hajtható végre? Egy kis gondot okozhat az évközben beírt, vagy más iskolákból

átjött tanulók helyzete is. Mindezekre egy-két éves kísérlet azonban kellő tájékoztatást adhat és útmutatást is jelölhet ki. Tehát a megosztást fenti alapon a legközelebbi tanév elején megcsináljuk, az eredményről pedig lapunkban beszámolunk!

Úgy vélem, hogy az adatok a készülő gazd. oktatási törvényre és végrehajtási utasítására is hatással lehetnek.

r. s.

Gyümölcsfák életkora.

Nem a gyümölcsfa óriásokkal kívánok ez alkalommal foglalkozni, mert bár megcsodáljuk a még létezőket és sajnáljuk kipusztulásukat de a mai viszonyok között ezekkel haszon *gyümölcstermesztést* nem folytathatunk. A haszon gyümölcs-termesztés megkívánja, hogy a kiültetett gyümölcsfák alacsonytrzsűiek legyenek, mert hamarabb fordulnak termőre és rendszeresebben teremnek, könnyebben megvédhetők a kártevőktől és a gyümölcsöt is könnyebben szedhetjük le róluk. De az alacsonytrzsű fák ültetésénél is az a célunk, hogy azok a részben adott viszonyokhoz képest legalább a normális életkort elérhessék. E cél érdekében elsősorban az adott éghajlati, talaj- és fekvésviszonyoknak *megfelelő alanyokat* válasszunk ki. Az alany nemcsak a reáoltott fa növekedését, alakját, termőképességét stb, hanem részben életkorát is befolyásolja.

Minél gyengébb növekedésű az alany, annál hamarabb áll be a reáoltott fa termőképessége, de annál rövidebb életű is az illető fa. Pl. az alma paradicsomalmára 20—25, míg a vadalmára oltva 100—150 évig is élhet. Hosszúéletű, közepes trzsű *almafákat* elsősorban vadalmán, másodsorban — különösen magasan álló altalajvizes talajokon — Orbai almán nyerhetünk. Tömegtermesztésre a *körténél* is vadcsemetéje lesz a legmegfelelőbb alany s ezen hosszúéletű fát is kapunk. *Szilvánál* tartós életű fákat kaphatunk homokos, szárazabb talajon a Myrabolan szilván, hidegebb éghajlaton és nedvesebb talajon St-Julien szilván s végül az Alföldön jól bevált lószemő és egyéb dobzószilvákon. Egyik legjövédelmesebb gyümölcsünk a *kajszi*, melyet homok- vagy közép-kötött talajokon vadkajszira, míg a kötöttebb nyirkosabb talajon Myrabolánra oltjuk, bár ez utóbbin rövidebb életű lesz. *Igen hosszú életű és edzett*

kajszifát kapunk kötött talajon az Alföldön vöröszilva alanyon. Itt Békésen 60—80 éves gyönyörű példányait találtam, melyeken semmi nyoma nem látszott ezen fák oly gyakori betegségének a gutaütésnek és mézgásodásnak. Az *őszibarack* és a *mandula* tartós fát a keserűmandulán szolgáltató. Hosszúéletű, egészséges és bőventermő *cseresznyefákat* főképp a világos színű madárcseresznyén kapunk, míg a *meggynek* a közönséges u. n. cigánymeggy lesz a legjobb alanya. Bár az általánosan használt sajmeggyen úgy a cseresznye mint a meggy könnyebben megered és gyorsabban fejlődik, de rövidebb életű fát ad mint az előbb említett alanyok.

A gyümölcsfák hosszabb életkorára nagy hatással van, ha *minél fiatalabb korban ültetjük ki* állandó helyére, legjobb volna ha ott nevelhetnénk fel. Mennyivel más fejlődést mutatnak azon fák, melyeknek magvait a madarak szórták el, s azok kikelésük helyén meg is maradtak. *Magról kelt és helyén hagyott fa mindég tartósabb életű, egészségesebb, edzettebb lesz, mint a többször átültetett.* Oly talajokon, ahol a talajvíz mélyen van, különösen fontos, hogy a gyökerek mielőbb elérjék azt, amit a kiszedés és a főgyökerek visszametszése által mindenesetre csak késleltetünk, sőt megakadályozhatunk.

A kellő telepítés is hatással van az életkorra. Itt elsősorban ismernünk kell a fel- és altalaj minőségét, szerkezetét, hogy az ennek megfelelő fajtát választhassuk ki s kiültetve tartós, hosszúéletű fát nyerhessünk. *Bármely területre csak azt a gyümölcsnemet, ill. fajtát ültessük, ami ott legkedvezőbb feltételeit meg is találja.* Homoktalajokon, melyek hamarabb kiszáradnak s legtöbbször a talajvíz is mélyebben található, a karógyökerű fák tartósabb életűek lesznek, mint a jobbára oldalt,

sekélyen elágazó gyökerű fák. Viszont magas talajvízzel bíró, mélyfekvésű agyagtalajokon fordítva lesz. Déli fekvésű, száraz, meszes vagy köves agyagtalajokon pl. hiába erőltetünk almát vagy szilvát, az ott csak sinylődni fog s rövid életű lesz, míg ha ide mandulát vagy őszibarackot ültetünk, ezek viszonylagosan is hosszabb életűek lesznek.

Hatással van az életkorra a *fekvés és térbeli elhelyezésük is*. Minden fa a neki legjobban megfelelő helyre s a szükségelt sor- és tőtávolságra kerüljön. Pl. mélyebb fekvésbe szilvát, almát, birset vagy meggyet ültessünk, mert itt jobban díszlenek, viszont száraz, magasabb fekvésben a kajszibarack, cseresznye, őszibarack, mandula és a dió lesznek tartósabb életűek. Sűrű ültetéssel elvonjuk a fáktól a levegőt, napfényt, aminek első következménye, hogy idő előtt felkopaszodnak s egyik a másikat elnyomva, kipusztulnak.

A gyümölcsfák életkorát hosszabbítjuk meg, ha *úgy a gyökérzetet, törzset, mint a koronát rendszeres ápolásban részesítjük*. A gyökérzet gon-

dozásánál fontos teendők, hogy a korona alatt a talajt állandóan porhanyóan tartsuk. Szárazság idején kellő öntözésről, 3—4 évenként elegendő trágyázásról gondoskodjunk. A törzsnek, vastagabb ágaknak — különösen idősebb fáknál — az elhalt kéregrészekről, zuzmóktól, moháktól való tisztogatása is fontos teendők. Tősarjak, vízajtások töben való nyesése; törzsnek, koronának s a fa többi szerveinek a különböző kártevőktől való megvédeése, permetezése. A helyes és idejében végzett koronaalakító, ritkító és termőremetkezéssel, ifjítással ugyancsak növeljük a fa életképességét s korát, ép úgy a *termés gondos szedésével, a fa termő és egyéb szerveinek kimélésével is szolgálhatjuk ezt a célt*.

Még sok oly tényezőt lehetne felsorolni, amelyek hozzájárulhatnak gyümölcsfáink életkorának meghosszabbításához. A természet elsőrendő érdeke tehát, hogy ezen tényezők közül minél többnek együttes kedvező hatását gyümölcsfái részére biztosítsa, mert csak ezáltal fogja a gyümölcsösöskébe fektetett tőkájének kamatait ő és utódai minél hosszabb ideig élvezni.

Matós.

Ahol a magyar ugar művelőit művelik.

Beszámoló a makói gazdasági iskola vizsgáiról, kiállításáról és mintagazdaságáról.

Utóbbi számunkban már röviden megemlékeztünk a gazdasági iskola 8-án megtartott vizsgájáról, mely mellett azonban nem lehet ily simán elhaladnunk, ezért ismételtén visszatérünk rá. Megérdemli ezt az iskola és annak végzett növendékei is.

Nemkevesebb mint 750 magyar kiscgazda és gazdasági munkásgyermeknek volt június 8-án kedves és benső ünnepnapja Makón. Ezen a napon tartotta évvizsgáját a város végén, a zöldfák árnyékában csendes szerénységben meghuzódó, de annál értékesebb munkát végző gazdasági iskola. Ez alkalommal mindenki meggyőződhetett, hogy van még a magyarban élni akarás, tudásszomj, szorgalom és tehetség. Aki végighallgatta ezt a vizsgát és megtekintette a kiállítást és az iskola gyakorlóterületét, annak észre kellett vennie, hogy itt nem száraz ismeretekkel telítik az amúgy is túlterhelt kis koponyákat, hanem gyakorlati tudással vértetik fel őket az elkövetkezendő életre és hivatásra, hogy majd a nagy harcban — az élet

harcában — mindnyájan becsülettel és kitartással állják meg a sarat.

A külső kapun belépve a poros utca után mintha rossz álomból ébredt volna fel az érkező, azonnal egy szépen gondozott parkban találja magát. A kilincset egymásnak adják az érkezők: gyermekek, szülők, látogatók, hivatalos személyiségek, gazdák. Az udvar és folyosó hangos a sok beszédetől. Kinek ez, kinek az tetszett a legjobban, de mindenkinek van néhány meleg és elismerő szava. Amott a hálálkodás hangzik fel a szülők ajkáról, ez a legértékesebb elismerés, amit az itt munkálkodó oktatók kaphatnak.

Az ünnepély illusztris vendégei között ott találtuk Tarnay Ivor alispán gondnoksági elnököt, S. Bálint György felsőházi tagot, a városi Gazdasági Egyesület elnökét, Ring Béla vármegyei főjegyzőt, dr. Nikelszky Jenő, Makó város polgármesterét, dr. Csepregi Imre pápai prelátust, Jung Miklóst, Csanád vármegye vezető kir. tanfelügyelőjét, dr. Molnár Mihály városi gazdasági tanács-

nokot, dr. Joó Imrét, Csanád vármegye tiszti főorvosát Brachna Gábor evangélikus lelkészt, Nagy Ernő m. kir. gazdasági tanácsost, a Gazdasági Egyesület ügyvezető elnökét, Joó József, Erdei Antal és Veres Jenő gazdasági egyesületi kiküldöttekkel, továbbá Károlyi Mihály, Rotter Gyula, Szabó István, Márton Bálint és Farkas Imre vizsgálókat számtalan szülővel egyetemben.

Belépünk néhány pillanatra a tantermekbe, hol a vizsgák folynak. Kipirult arcok, figyelő tekintetek, csillogó szemek úgy a gyermekek mint a szülők soraiban. A lányoknál a konyhaboszorkányság minden féltett titkát feltárják az őszinte gyermekszájak. Minden munka, ami csak egy háztartásban kora hajnaltól késő estig előadódhat, itt szőnyegre kerül. Meglepő az a tájékozottság, amit a gyermekeknek látszó kis gazdasszonyok a hallgatóság előtt produkálnak. A gyümölcseltevéseket és zöldségfélék konzerválását sajátkezű készítményeiken mutatják be, s ugyanakkor elmondják, miként lehet ezeket ily művészi módon elkészíteni. Az állattenyésztés köréből a baromfitenyésztés, tejkezelés és sertésenyésztés az, ami egy háziasszony gazdasági tudását próbára teszi. De csak azokét, kik nincsenek tisztában ezeknek rejtett titkaival.

De nem volna teljes és tökéletes ez a beszámoló, ha külön ki nem emelnék azt a teljesítményt, amit ezek a szorgos kis kezek a magyaros kézimunkák készítése terén bemutatnak. Egy külön terem töltenek meg a kézimunkák. Ha valaki akar szépet látni, ezt a kiállítást feltétlenül nézze meg.

Ha valaki még nem találta volna meg a magyaros kézimunkában az igazi tiszta nemzeti vonást és eselleg a magyaros kézimunka nem ragadta volna meg a figyelmét, akkor vegyen annyi fáradságot és menjen el oda, ahol mindezt szívesen megmutatják és biztosíthatjuk, hogy ezután csak a magyaros kézimunkában leli örömét.

Most veszem azonban észre, hogy eddig csak a lányokról beszéltem, holott ugyanakkor a kispapajelöltek is vizsgáltak és nemkevesebbé kitűnő eredménnyel. Akik e gazdaifjak vizsgáját hallották, megállapíthatták, hogy felnőtt létükre is sokat tanulhatnak tőlük. Elcsodálkoztam azon, hogy mennyire tisztában vannak ezek a leendő kispapadák a gyümölcsfakártevőkkel, betegségekkel és az azok ellen való téli és nyári permetezésekkel. De elmehetnének szakértőknek jó fejősteheneket, hibátlan lovakat is vásárolni, annyira tisztában

vannak a jó tulajdonságokat eláruló külső jelekkel. Értelmes és okos feleleteket hallottunk a növénytermesztés kérdésekor a nemesített bánkúti stb. búzákról és egyéb terményekről. Elmondották a tarlószántás és őszi mélyszántás szükségességét és azoknak indokait. Bemutatták az eke beállítását egy tökéletes szemléltető modellen. Láttuk és hallottuk a trágya helyes kezelését, a gyermekek által készített miniatűr melegágyakat. A szőlőművelés, borgazdaság, konyhakertészet, gyümölcsfanevelés rejtett titkaiba mind beletekintettünk.

Végezetül megtekintettük az iskola mellett elterülő gyakorlóterületet, hol az idejűző növendékek az összes kertészeti, gazdasági, faiskolai és szőlőművelő munkát maguk végzik. Megragadta figyelmemet a konyhakertészet szép öntözőberendezése, melynek segítségével a kert bármely eldugott részébe könnyűszerrel el lehet jutatni a konyhakertészetben oly fontos és nélkülözhetetlen öntözővizet. Gyönyörűen fejlett paradicsomokat és zöldpaprikákat láttunk. A faiskolában a magvetéstől a kiültetendő csemetéig a fák minden fajtáját és fejlődési fokát megtalálhatjuk. A mezőgazdasági rész beállítása mintaszerű.

A gazdasági részből kiharított kísérleti telepen a növényféléseknek és fajtáknak egész gyűjteményét találjuk. Ezen a kísérleti telepen folynak a különböző megfigyelések, melyek nemcsak az iskola, hanem az egész gazdatársadalom érdekeit szolgálják. Ez az iskola nemcsak a növendékeké, hanem ugyanily mértékben szolgálja a felnőtt gazdák érdekeit is, kik úgy a múltban, mint a jelenben is igen gyakran keresik fel ezt a helyet tanulmányozás, okulás céljából.

Itt nem mulaszthatom el megemlíteni többek között a legjobb bánkúti búzák gyűjteményét, melyek szép, szabályos parcellákon sorakoznak fel. A tíz fajta buza közül itt akarják kiválasztani azt, mely a helyi talaj és éghajlati viszonyoknak legjobban megfelel.

A jövő egyik legértékesebb terményét, a szójababot nyolc változatban mutatja be a szemléltető kísérleti telep. A kísérlet 17 fajtával kezdődött három évvel ezelőtt és ebből már kilenc nem idevaló féleséget kiselejtettek. Ennél a meghonosítás és a megfelelő fajta kiválasztása a cél.

Az iskola országos rekordtermést elért gyapot kísérlete már széles körben ismert. Úgy ennél, mint a többi kísérletnél kár, hogy terület hiányában nagyobb mértékben nem foglalkozhatik velük az iskola.

A burgonyának a talajviszonyok, elővetemények és permetezések iránti viselkedését nyolc parcellán figyelik.

A ricinus jobb és gazdaságosabb termelését szintén kutatják.

Megtaláljuk ugyancsak itt a makói hagymának 12 elit törzsét, mely kitenyésztés után képezne a hagyományesítés alapjait.

Még sok mindent le kellene írnom, azonban izelítőnek legyen ennyi is elég. Már a laikus szem is gyönyörködhet a szép fehér táblákkal ellátott parcellák változatos szépségében, de igazán értékelni csak akkor tudja, ha a vendégeknek kijáró szakszerű magyarázatot végighallgatta.

Nagyértékű terménye az iskolának a bányai, nemesített koratavaszi árpa, amely 90 nap alatt beérik s így fog ki az Alföldön oly gyakori nyáreleji aszályon. Kitűnő ez az árpa takarmánynak. Ebben az évben is megelőzte az őszi vetésű ár-

pákat. Sok makói gazda csodálattal tekintette meg ezt a tipikus alföldi árpát s annak egész termését jólőre le is foglalták.

*

Ezeket a dolgokat láttuk és hallottuk a makói gazdasági iskola évváró ünnepélyén, hol minden az egyszerűség és a munka jegyében folyt le. Egyszerűség jegyében, mert hisz azok a gyermekek, kikkel itt foglalkoznak, földművesek és földmunkások gyermekei. A munka jegyében, mert az itt látottak és hallottak a feltétlen becsületes és szorgalmas munkának az eredményei. Azok az elvek és gondolatok, melyek szerint ebben az iskolában oktatják és nevelik a növendékeket, talán legkifejezöbben ebben az egy mondatban foglalhatók össze legtömörebben:

„Amit az életbe akarsz átültetni, annak magvat az iskolában vedd el.

(A „Makói Ujság“ nyomán.)

Évváró vizsga és kézimunkakiállítás a gazd. iskolában.

(Mezőberény)

Szerdán reggel 6 órakor kezdődött az évváró vizsga a gazdasági iskolában. A vizsgákon gróf Kuun István kultuszminiszteri tanácsos elnökölt. Jelen volt dr. Marsall Ferenc békési járási főszolgabíró, dr. Temesvári Ferenc községi főjegyző, Majdán János községi bíró, az elöljáróság több tagja, Winter József, mint a mezőgazdasági bizottság elnöke, az iskolai gondnokság elnöke, Gozmány József és szülők nagy számban.

Az elméleti tantárgyakban széleskörű ismeretekre szert tett tanulók, úgy a fiúk, mint a lányok feleleteivel úgy az elnöklő miniszteri tanácsos, mint az iskola iránt nagy érdeklődést tanúsító főszolgabíró, igen meg voltak elégedve és megelégedésüket ki is fejezték. A vizsga után gróf Kuun István miniszteri tanácsos közvetlen érintkezést keresett a tanulók szüleivel és barátságos beszélgetés keretében szerzett meggyőződést arról, hogy a gazdaközönség örömmel küldi gyermekeit a gazdasági iskolába, mert az itt szerzett ismereteiket a gazdaságban jól tudják értékesíteni.

A vizsga után a háztartási főzőtanfolyam növendékei által készített ebédhez ültek. A szépen felterített asztalnál helyet foglaltak: gróf Kuun István miniszteri tanácsos, dr. Marsall Ferenc főszolgabíró, dr. Temesvári Ferenc főjegyző, Winter József

mezőgazdasági bizottsági elnök, Gozmány József iskolagondnoksági elnök, a szülők megbízottai, Krafcsák Gábor igazgató és a tanári kar. A főzőtanfolyam növendékei ünnepi ruhában szolgálták fel az ebédet.

A kitűnő étvággal elfogyasztott ebéd után gróf Kuun István közvetlen meleg szavakkal köszöntö meg a szíves vendéglátást, méltatta az igazgató és a tanári kar fáradhatatlan munkájának szép eredményét, amely az iskola fokozott fejlődését biztosítja.

Winter József a gazdasági iskola keletkezésétől kezdve igen érdekes formában vázolta, hogy miből fejlődött ki az a mai kor követelményeinek teljesen megfelelő iskola. Megállapítja, hogy Krafcsák igazgatóé az érdem, hogy kiváló szaktudásával, fáradtságot nem ismerő szorgalmával és meleg szeretettel sikerült neki idefejleszteni az iskolát, ugyanakkor a gazdaközönség szeretetét is megnyernie. Azonban az igazgató érdemeiben osztozik a tanári kar, melynek minden egyes tagja legjobb tudásával és szorgalmával dolgozott, a fiatalságot szeretettel nevelte.

Végül Krafcsák Gábor mondott hálás köszönetet a vendégeknek szíves megjelenésükért és a tanúsított érdeklődésükért és a tantestületnek a nehéz viszonyok között teljesített munkásságukért.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

28. KOMÁDI.

A község 1605. körül keletkezett, mint Bocskay István alapítása. Ősrégi birtokosa Uszó Mózes volt, akitől Bocskay hajdúi örökáron megvették a pusztát, hogy annál nagyobb békességben birtokolhassák. A hajdúk 1680. körül elvesztették nemesi szabadságaikat és ekkor a királyi fiskus keze alá került az egész határ. 1703-ban herceg Eszterházy Pál nádorispán birtokába jutott, mint a derecskei uradalom egyik része és a hercegi család kezében volt 1864-ig, amikor a község a királyi haszonvételeket örök áron megváltotta. Azóta fejlődött, gyarapodott s mai nagyságát érte el. A terület kétharmad része a Sárrethez tartozott, amely az 1880-as években a Sebes-Körös újabb szabályozása és a töltések magasítása következtében vesztette el mocsaras jellegét s lett gazdagon termő föld. A község lakosságának rohamos szaporodása is ezen időre esik.

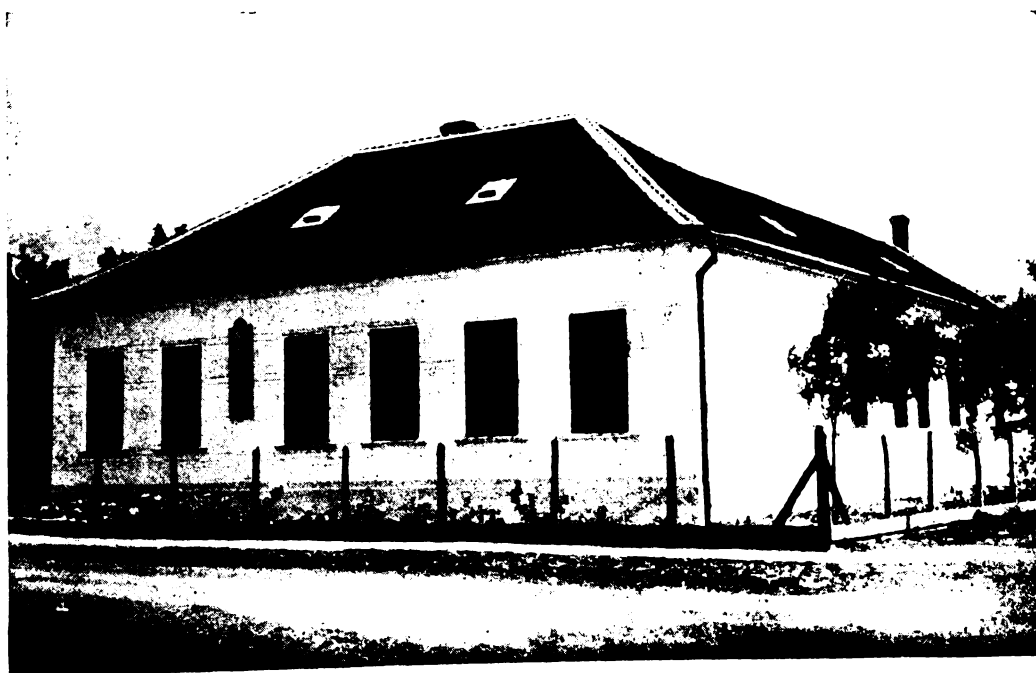
Birtokmegoszlás 100 kat. holdon alul:

406	birtokos	15 h.-tól	100 h.-ig	8510 kat. hold
1778	"	3 "	15 "	5013 "
803	"	1 "	3 "	2711 "
összesen: 16,234 kat. hold.				

Az iskola növendékei tehát 16,234 kat. hold területre viszik évenként szét a tanult s elsajátított ismereteket.

Lakosainak száma a legutóbbi népszámlálás óta elérte a tízezres lélekszámot. A község határa 28,419 kat. hold.

Komádi az első községek egyike, mely a gazdasági népoktatás céljaira a megkívánt gyakorlóterületet, az építkezések megindításához a legszükségesebb anyagiakat biztosította s az önálló gazdasági népiskola szervezését, annak felállítását szorgalmazta. A gyakorlóterület céljaira 25 kat. hold 50 □-öl földet, az építkezésekre pedig 27,000 aranykorona készpénzhozzájárulást adott. Az iskola 1908-ban nyílt meg s hogy működését megkezdhetette, a község áldozatkészségének s a kultuszminisztérium jóindulatú támogatásának köszönhető. Jelenleg saját erejéből tartja fenn magát. Így a gazdaság jövedelmét csaknem teljes mértékben igénybe veszi a nélkülözhetetlen tanügyi szükségletek ellátása, aminek következménye, hogy az iskola fejlesztése a kor kívánalmainak megfelelően csak nehézségekkel eszközölhető.

Iskola és igazgatói lakás.

A gazdasági népiskola gyakorlóterülete a község északi részén, annak közvetlen szomszédságában, a központtól 25–30 percnyire, a vasuti állomástól 4 km. távolságra a Heréskert dűlőben fekszik. Területét a temetőbe vezető út két részre osztja. Szabálytalan négyszög alakú sík területét akác, kőrisfasor határolja s választja el a szomszédságában lévő temetőtől és a kisgazdák tulajdonát képező földektől. A gazdaság déli részén van a major, mely kevéssé fekvésűnek mondható. A major déli részén fekszik a tanügyi főépület, mely két tantermet, egy folyosóból elrekesztett nyári irodát s a három szobából és tartozékaiból álló igazgatói lakást foglalja magában. Az épületek által körülzárt udvar parkírozott. A belső udvart kerítés választja el a gazdasági udvartól. A gazdasági udvarban zárt majorrendszer szerint van elhelyezve a cseléd-lakás, magtár, istálló, takarmányszoba, trágyatelep, szerszám, gépszín, fászkamra, baromfió, sertésó, méhes, tengerigóré és gémeskút.

A gazdaság a legszükségesebb gépekkel és eszközökkel el van látva. Innen-onnan már pótlásukra, illetőleg kicserélésükre van szükség, tekintve, hogy annak idején is egyrészt mint használt gép lett beszerezve. A felszerelés a mintaszerűség követelményeit még nem elégíti ki s ennek elérése a jövő gondoskodásának tárgyát képezi.

Az iskola tanügyi vagyona 1936. év végén a leltári számadás szerint a következő volt:

1. Telek	—	—	—	284 48 P
2. Épületek	—	—	—	10,356 92 „
3. Tantermi felszerelés	—	—	—	1,185 50 „
4. Munkatermi felszerelés	—	—	—	1,888 15 „
5. Tantestületi könyvtár	—	—	—	804 30 „
6. Ifjúsági könyvtár	—	—	—	308 16 „
7. Ifjúsági segélykönyvtár	—	—	—	63 60 „
8. Igazgatói lakás felszerelése	—	—	—	182 — „
9. Háztartási konyha felszerelése	—	—	—	329 22 „

összesen: 15,402 33 P

Ugyanakkor a gazdasági vagyon megoszlása a következő:

1. Telek	—	—	—	12,531 52 P
2. Épületek	—	—	—	7,193 34 „
3. Gazdasági felszerelés	—	—	—	2,139 23 „
4. Kertészeti felszerelés	—	—	—	673 45 „
5. Méhészeti felszerelés	—	—	—	84 75 „
6. Állatállomány	—	—	—	1,074 — „
7. Termények, anyagok	—	—	—	1,339 24 „

összesen: 25,035 53 P

Tanügyi vagyon: 15,402 33 P

Gazdasági vagyon: 25,035 53 „

Tanügyi és gazdasági vagyon együtt: 40,437 86 P

A tanügy felszerelése hiányos, a tantermek bútorzata régi. A helyiségek tágasak, szárazak és világosak. Munkaterem, háztartási konyha s kamra, tantestületi szoba és szertár nincs. Háztartási és háziipari tanfolyamok tartását a helyiségek hiánya nehézkessé teszi, mindamellett géphimző, szabás-varrás, seprükötő és kosárfonó tanfolyamok tartának lehetőség szerint.

Tanulók téli félévben 10, nyári félévben 5 órai oktatásban részesülnek. Tantermekhez mérten a növendékek létszáma magas. Beírt növendékek létszáma a négyszázat évről-évre meghaladja s állandó emelkedést mutat. Évzáró vizsgán az 1935–36. tanévben jelen volt 240, a folyó tanévben pedig 252 növendék. A község nagy tanyakörzete az őszi és tavaszi beiskolázást hátrányosan befolyásolja. Ezért magasabb jóval a növendékek létszáma télen, mint ősszel és tavasszal.

Az iskolai ingatlanok megoszlása:

1. Belsőség	—	k. h.	1400 n. öl
2. Illetmény	—	„	1400 „
3. Szántó	16	„	1330 „
4. Kerti telepek	4	„	558 „
5. Rét, legelő, nádas	1	„	1423 „
6. Művelés alatt nem álló terület	—	„	339 „

összesen: 25 k. h. 50 n. öl

A gyakorlóterület talaja jóminőségű, mélyrétegű, humuszban gazdag, mészszegény fekete anyag. Az éghajlat nagyon szélsőséges, előnyösen semmiféle helyi tényező sem módosítja. Az aszályosság gyakori, csaknem évenkénti jelenség s ez igazi réme a gazdálkodásnak.

A gazdaság vetésforgója négyes. Öt évi átlag termése 11 43 q buza, 15 49 q árpa, 14 00 q zab, 20 80 q tengeri, 274 00 q takarmány répa, 35 80 q lucerna és 21 90 q zabosbüköny.

Termelt fajták: bánkúti 1201-es buza, két-soros hatvani árpa, Fleischmann zab, bánkúti korai lófogú tengeri és takarmány cukorrépa.

Az iskola konyhakertje egyrészt a vízhiány, másrészt pedig a kedvezőtlen piaci helyzet miatt csak az okszerű konyhakerti gazdálkodás szemléltető ismertetésének célját szolgálja s 400 n.-öl területű.

A faskola állománya a helyi szükségletet ellátja. Csemetéi közkedveltségnek örvendenek, mert a tapasztalatok szerint a talajviszonyainknak legjobban megfelelnek.

Szőlő területe 200 n.-öl, 5 éves telepítés. A csemege-szőlő értékesítésének lehetősége — különösen a korai fajtáké — korlátolt mennyiségben kedvezőnek mondható.

Az iskola reménysége a hat éve nagy gondossággal telepített 2 kat. hold 84 n. öl nagyságú bekerített gyümölcsös. Létesítése meglehetősen fáradással és költséggel járt. Területe ugyanis a régebbi időben kb. 25 évig a községi téglagyár telepe volt. A fasorok 10 m tő- és sortávolságra vannak egymástól. A sorokban alacsony törzsű kajszis és őszibarack, továbbá pöszméte, ribizke és málna a köztesek, a sorközök pedig kapásnövényekkel vannak hasznosítva.

A gyümölcsös mögött van a 200 n.-öl területű fűzes, melynek vesszője a háziipari oktatás céljait szolgálja. A fűzes melletti nádas, melynek termelési költsége nincs, még pár éve is aránylagosan a legnagyobb jövedelmet adta.

Az iskola jelenlegi állatállománya: 2 drb igásló, 2 drb hazai pirostarka tehén, 1 drb pirostarka üsző, 2 drb mangalica anyakoca, 2 drb egy éves süldő, 13 drb szopósmalac, 28 drb javított

magyar kendermagos tyúk, 8 drb pekingivel javított magyar ruca és 100 drb növendék baromfi.

A múlt évben alakult tejszövetkezet útján a jó tej 10—12 filléres áron értékesíthető. Így lehetőség nyílik a tehénállomány szaporítására, jobban tejelő tehenek beállítására, intenzívebb takarmányozásra s az istállótrágya-szükséglet némi hiányának a gazdaságban való előállítására. A tejszövetkezet megalakulásáig ugyanis nagyobb mennyiségű tej állandó és biztos értékesítése megfelelő áron körülményes és bizonytalan volt.

Az iskola és a gazdaközönség között a viszony jó. Tanácskérés céljából elég gyakran keresik fel az iskolát. A tantestület tagjai résztvesznek az iskolán kívüli népművelésben, a gazdaközönség jobb sorsát előmozdító gazdasági intézmények szervezésében és támogatásában. A gyümölcsstermelés előmozdítása céljából az iskola 150—200 szőlőskerti és községbeli gyümölcsöskert peremelezési munkálatait végzi bérpermetezés formájában saját felszerelésével s betanított munkásaival. Ezzel is igyekszik a község lakossága és az iskola közötti kapcsolatot minél szorosabbá tenni. Az iskola ezirányú munkássága a harmincas évek elején indult meg.

Minden kezdet nehéz. De került a községben pár, a fát és gyümölcsöt szerető kiscgazda, kik egy

Munkába indulás előtt.

semmi fáradságot nem kímélő önálló gazdasági népiskolai igazgató ösztönzésére és odaadó támogatásával 1932-ben megalakítottak egy szövetkezetszerű társulást, elhatározván a rendszeres és fokozottabb védekezést a gyümölcsfakártevők ellen. Így indult fejlődésnek a kis mustármag. Nagyon szerény anyagi keretek között dolgoztak először s minimális anyagi erők birtokában. Minél többen és többen nézték, figyelték és látták a munka eredményét, kedvet is kaptak hozzá. Az iskola fokozatosan beszerezte a permetező gépeket. Jelenleg 7 gépe van. A gépek kezeléséhez és a permetezések szakszerű elvégzésére napszamosokat tanítottak be, akik a munka végzésekor az iskola napszamosai. A növényvédelmi szereket az iskola nagy tételekben, a helyi áraknál sokszor jóval olcsóbban szerzi be, majd kezeli s kiadja a munkák megkezdésekor. Azt mindig az iskola határozza meg, hogy a védekezés hol kezdődik s hol fejeződik be.

A permetezettető tagok liter-egységárat fizetnek, mely a következő költségekből tevődik össze: literenkénti géphasználati díj (literenként 1 fillér) + az anyag beszerzési vagy házi előállítás költsége + napszámköltség a gépek átlagos teljesítménye alapján. A különböző növényvédelmi szereknél a permetezettető tag által fizetendő literenkénti ár 35—11 fillér között váltakozik a jelenlegi gazd. viszonyok között aszerint, hogy milyen anyagra van szükség.

Az 1936. évben 187 kis- és törpebirtokos gyümölcsösének vegyi növényvédelmi munkálatait végezte az iskola három illetve négyszeri permetezéssel. A permetezésből befolyó összes bevétel 742 62 P volt, az anyagköltség, napszám és apróbb javítások pedig 512 32 pengőt tettek ki. Különbözet teljesen fedezi a géptöke 33%-os töketörlesztését. A gépek átlagos használati időtartama — tekintve a nagy igénybevételt — három évnél többre nem igen vehető.

Fenti működés adminisztrációja gond s nem kicsiny munkatöbbletet ad; de ha ezen ténykedés sokszor bizony sebeket is kapva elér csak annyit, hogy a falu népének nem egyszer kis falat kenyérét pár morzsányival is gyarapítja, az alföldi gyermeknek juttat néhanapján egy-egy piros almát, mely sápadt orcájára mosolyt csal, megérte a vele való foglalkozást.

Az iskolánál jelenleg három tanerő működik. Rác Elemér mb. igazgató 1935. szept. 1. óta tel-

jesít Komádiban szolgálatot. Munkatársai: Ráczné Gyulai Júlia gazd. szaktanítónő és Cicatricisné Nagy Lenke h. gazd. szaktanítónő.

A multban az iskolánál a következő kartársak működtek: Balogh Lajos, Molnár Sándor, vitéz Bocskói András, Sebők Sándor, Sebőkne Kontsek Krisztina, Adamisné Buday Ágnes, Hampó Erzsébet, Szilárd Mária, Trajcsik Ilona és Katrics Mária.

— **Permetezzünk!** Ebben az évtizedben még nem volt ilyen kedvező időjárás a kártékony rovarok és gabonabetegségek részére, mint ezévi kezdet. A télen alig permetezhettünk, így ezen elleneségek a gyümölcsökben buján szaporodtak és nagy kárt okoztak. Ködös, tavaszi időjárás után jövő rendkívüli májusi szárazság gyümölcsökben jelentékeny kárt tett. A meggyet és kajszint 80 százalékig elvitte a ködben szaporodó gomba. Ha a meggyfát és a kajszinfát meg nem szabadítjuk az elszáradt részeitől, két követő évben ne várjunk termést fáinkról. Sőt a teljes mézgásodásban levő fák takarítás nélkül, biztos kiszáradásnak vannak kitéve. Tehát metszőollóval eltávolítjuk az elszáradt részeket az elevenig. A mézgát pedig egy beolajozott fakéssel lekaparjuk. Ilyen kést magunk is készíthetünk, ezzel nem sértjük a fa hélyát. Az összegyűjtött ágat, galyakat égessük el. Utánna pedig permetezzük a fát. Ilyen munka után a fa megújul. A meggyfa még ezévből, a kajszin, a második évben kihozza termőrügyeit. Naponta tanácsot kérnek az almafa levelén mutatkozó gombabetegség ellen. Mivel permetezzünk? Nyári higitású mézskénlé, vagy 1 százalék bordói lével. Ezzel megmentjük az ép leveleket. A lehullott leveleket gyűjtjük össze és égessük el. Besztercei szilvatermés ezidén a fellépett tászkásodás miatt, teljesen megsemmisült. Vörös és zöldszilva féltermést mutat. Ez év különösen kezdi kipróbálni a termelő türelmét, mert meglévő tanult permetező emberek kevésnek bizonyulnak, túl vannak halmozva munkával. A meglévő gép kevés. Ki lesz az a fáradhatatlan munkaerő, ki ezen. Békésnek oly fontos jövedelmét előbbre segítse? Nincs még egy évtizede, hogy Matós igazgató gyümölcstermelésünk elősegítésére fáradhatatlanul járta a kerteket, oktató, földet vizsgált, korhat öreg fák helyébe fiatal, nemes gyümölcsfa ültetésére buzdított. Azóta mennyi sok fiatal fákkal beültetett gyümölcsösök díszítik a határt. Mindez fáradhatatlan buzdításnak, téli tanfolyam, érthető gyakorlati bemutatásának köszönhetjük. Mi gyümölcstermelők egy fáradhatatlan tanácsadót veszítünk Matós igazgató távozásával, kinek elmúlt évi munkája Békésen az aszaltszilva is jó hírhez és keresetséghez jutott. Ha gyümölcsöseinktől jó termés minőséget várunk, permetezzünk! (A „Békési Hírlap“ nyomán.)

A miniszteri tanácsos ezután bejárta az egész iskolát, minden iránt érdeklődött, majd az iskola tanyájára hajtatott, ahol Krafcsik Gábor igazgató szolgált felvilágosítással. Az iskola tanyájáról — miután a miniszteri tanácsos egy magángazdálkodást is meg akart tekinteni — Winter József templomzugi tanyájára hajtatott. Annak megismerése után a köröstarcsai gazdasági iskolát is meglátogatták.

A kézimunkakiállítás vasárnap nyílt meg. A nagyközönség érdeklődése évről-évre fokozottabb mértékben nyilvánul meg úgy, hogy az idén 400 látogatója volt a kiállításnak.

Az idei tanévben a fősulyt arra fektette az iskola, hogy a tanulók hasznos kézimunkákat ké-

szítsenek. Az egyik tanterem zsúfolásig tömve volt remekbe készült fehérneműekkel, háztartási dolgokkal. Gyönyörű volt a mezőgazdasági kiállításon szerepelt mezőgazdasági anyag. A kézimunkakiállítás keretében mutatták be a háztartási főzőtanfolyam kiállítását is. Gyönyörű gyümölcsbefőttek, a befőzés módjai, sütemények és tészták izléses elrendezésben mutatták a főzőtanfolyam tanulóinak tudását.

A vizsgák és kiállítás befejeztével Krafcsik Gábor igazgató szép beszéddel búcsúzott el a növendékektől, majd bejelentette vitéz dr. Ricsóy-Uhlarik Béla, Békés vármegye főispánjának a vizsga résztvevőikhez intézett megleghangú üdvözlését.

(A „Békési Hirlap nyomán.”)

Az iskola és a család.

(A makói gazdasági népiskola május havi tantestületi ülésén tartott értekezés.)

A gyermek az első nevelését a családban kapja éppen akkor, mikor a gyermeklélek a legfogékonyabb minden jó és rossz benyomás iránt.

Szerencsés az a gyermek, aki már a családban is helyes nevelést kap, de sajnos a legnagyobb rész ettől elesik. Talán nem is okolhatók mindég a szülők, mert sok szülőből hiányzik a természetes nevelési készség, esetleg életviszonyai olyanok, hogy gyermekével csak keveset, vagy egyáltalán nem is foglalkozhat. Sőt még ennél is rosszabb — ami ugyancsak nem ritka jelenség — hogy a gyermek szülei erkölcsileg nem tudnak példaképpül állni gyermekeik előtt.

A további nevelést nagyrésztben az iskolában kapja a gyermek. Tehát az iskolának hasonlóan nagy és felelősségteljes a munkája. Tanít és nevel. E két fogalomnak eggyé kell forni a jó nevelő kezében, nevelve kell tanítani és tanítva nevelnie. Az iskolai és a családi nevelésnek egy célja van: a gyermek vallásos, hazafias, erkölcsös, munkára való nevelése. A cél tehát közös és mégis de sokszor ellentétbe kerül az iskola a családdal. Lindner, az ismert pedagógus mondja: „Az iskolai életet bizonyos mértékben a családi szellemnek kell áthatni.” A családban az apa képviseli rendesen a tekintélyt és szigor, az anya a szeretetet. A jó pedagógusnak már e kettőt egyesítenie kell egy személyben s így alakul ki a szeretettel párosult szigor.

Hogy gyermekeinket ne csak tanítsuk, hanem neveljük is, szükségünk van arra, hogy megismerjük növendékeinket és megnyerjük bizalmukat. Mennyire megkönnyíthetné a nevelői munkát a szülő, ha gyermekeinek hibáira felhívna tanítója

figyelmét. De melyik szülő áll azon a magaslaton, hogy elismerje gyermeke hibáit? Pedig ha a nevelő nem ismeri a gyermeket, annak otthonát, életkörülményeit, esetleges testi, vagy lelki fogyatékoságát, könnyen eshet abba a hibába, hogy olyan dolgokért teszi felelőssé, amiért talán nem is lehet hibáztatni. Ilyenek az iszákos, degenerált szülők gyermekei, kik alig, vagy egyáltalán semmi erkölcsi értéket nem kaptak szüleiktől s így nem is tudatosan rosszak. Hogy azonban a gyermeket megismerjük, kapcsolatot kell teremteni az iskola és a család között. A gazdasági iskolánál ez még fontosabb, mint más iskolánál, mert kevesebb idő áll rendelkezésünkre és így nehezebb a gyermek megismerése.

Az iskolának és a családnak együtt kell dolgoznia. Milyen káros hatást válthat ki a gyermek lelkéből, ha otthon és az iskolában egyazon dologról ellentétes véleményt hall. Vegyük csak például leány növendékeink gyakorlati munkáját a kertészetnél, háztartásnál stb. Hányszor ellentétbe kerül itt iskolánk — a munka, a haladás, az élet iskolája — a konzervatív és rossz szokásaihoz oly görcsösen ragaszkodó családdal.

Amit mi oly fontosnak tartunk — hogy ne csak elméletben, de gyakorlatban is megtanuljanak növendékeink tudatosan, észszerűen a mai kivánalmaknak megfelelően dolgozni, jövő hivatásukra felkészülni — sok szülő robotnak, kényszermunkának minősíti. Itt kell a szaktanítónőnek tudása, felkészültségének legjavát adni, hogy a növendékek kézzelfoghatóan lássák az ösztönös megszokás és a gyakorlati tudás alapján végzett munka, annak eredménye közötti különbséget és erről szüleiket is

meggyőzzék alkalomadtán. Jó alkalomnak vélem erre a vizsgát, melyet gyakorlatiassá kell tennünk. Hassunk oda, hogy jöjjenek el ilyenkor a szülők minél számosabban, hogy lássák gyermekeik tudását és haladását. Csak így lehet a szülőt meggyőzni arról, hogy bármily nélkülözhetetlen is számára kisleánya munkás keze, mégis szívesen, önként s ne csak a büntetéstől való félelemből küldje gyermekét az iskolánkba. Ne sajnáljunk növendékeinktől egy kis jutalmat sem. Egypár keltetőtojással, kisebb konyhaedényekkel, konyhakerti, vagy virágmaggal, egy-egy gyümölcsfával ajándékozunk meg a szorgalmaskodókat. Ezeknek az eredményéről kérjünk beszámolót tőlük. Ezzel is közelebb hozhatjuk a családot az iskolához. Mindezt azonban 80—120-as létszámú osztályban a legnagyobb erőfeszítéssel sem lehet keresztülvinni. Itt — a sajnós még nagyon távolinak látszó — szelekcióra kell gondolnunk, mely sokkal eredményesebbé tenné munkánkat.

Ha a szelekció után csak azok a növendékek maradnának iskolánkban, kik már a föld szeretetében nőttek fel s nem idegen előttük a háztartási munka sem és szívesen is foglalkoznak ezekkel, akkor az érdeklődő lelkes kis seregből olyan kis gazdaasszonyokat lehetne nevelni, akik nemcsak családjuknak, hanem a hazájuknak is hasznos tag-

jai lennének. Így azután a népélemezés terén is páratlan szolgálatot teljesíthetnének. Itt a kisgazdaleányokra gondolok elsősorban, kik a tanyáról is szívesen bejőnének, hogy a gyarorlati életre nevelő iskolába járhasanak. Ami szórványosan ma is előfordul, de távol állunk még attól, hogy általánosnak mondhatnók. Ennek előfeltétele, hogy iskoláinkat megismertessük, megszeretessük és minél szorosabb kapcsolatba hozzuk a családdal és az otthonnal.

Hogy a kapcsolat fenntartásához legmegfelelőbb a környezettanulmány ahoz kétség nem fér, de ilyen nagylétszámú s a nép minden rétegéből összetevődött gyermekeregnél ez a lehetetlenséggel határos. Ilyen körülmények között csak azt tehetjük meg, hogy alkalomadtán kérdezősködünk növendékeinknél az otthonuk, családi körülményeik, gondjaik, örömeik felől s amennyire a körülmények engedik segítségükre vagyunk, mert sokszor egy-két jó szó, tanács jobban lelkéhez férkőzik a gyermeknek mint bármilyen más.

És ha a szülő látja, hogy itt gyermekét az életre készítik elő és szeretettel nevelik, közelebb fogja magához érezni ezt a minden munkájában a kisgazdatársadalom javát szolgáló iskolát.

Antalóczy Etelka

H I R E K

A fehér holló.

Ilyen is akad. Bár ritkán! De mégis csak akad.

Én Köröstarcsán, Urnapján, — a Köröstarcsai-napon találkoztam vele.

Köröstarcsa körösmenti szép, rendes község, szintiszta magyar község, derék magyarokkal, derék vezetőséggel: Takács Ferenc főjegyzővel és B. Tóth Imre bíróval az élén, dr. Marsall Ferenc járási főszolgabírónak mindig és mindenütt a legapróbb részletekig kiterjedő tapintatos és bölcs irányítása mellett. E derék vezetőség összegyűjtötte szép termékeinek, lelkes munkálkodásának színe javát, halomra gyűjtött mindent, mit Köröstarcsa lakosai produkálhatnak és bemutatta a járás meghívott nagy községének, színezve jó halpaprikással, zsványpecsenyével. Ez volt a Köröstarcsai- nap.

Hatalmas közönség gyűlt össze e napon Köröstarcsán. Közigazgatás, tanügy emberei, reprezentánsai, elöljárók, kisgazdák nagy-nagy számban,

Mezőberényből, Békésről de még a szomszéd vármegyéből is.

Természetesen megjelent Békésvármegye illusztris főispánja, dr. Vitéz Ricsóy Uhlarik Béla is. Ez már nálunk egész természetes, mert ő mindenütt és mindig ott van, ahol az ő kedves gazdaközön-ségével találkozhat.

És megindult a nagy szemle, a község háza nagytermében, A község ásatásának szép eredménye, régi öreg tárgyak. Mind egy-egy darab történelem. A község termékei, terményei, szép halász csónak, érdekes régi tárgyak, eszközök. A főispán úr látható megindultsággal nézegeti az ősrégi, századokon át a föld mélyébe rejtett tárgyakat, tekintete szeretettel simogatja a kisgazda, gazdasági munkás hűséges társát, eszközeit, szerszámait. E szürke, komoly képet egyszerre mosolygó üdeség váltja fel, különböző színes, népies kézimunkák, a főispán úr egy nagy fal felé fordul, amely szinte tavaszi, virágos színben mosolyog a szemlélőre és hallom, hogy egy hang, simogató meleg hang egyre öblösödik, ércesedik:

Méltóságos uram, ez a köröstarcsai gazdasági iskola kiállítása!

Ez az iskola, a munka iskolája! Ez iskola-fajtára nagy szükség van! Ezek az iskolák az élet iskolái."

Nagy melegség önt el, hogy hallom e súlyos szavakat, — nézem a falat, — mintha felkelő nap fényes sugarai aranyoznák be a feliratot: Önálló Gazdasági Népiskola!

Mig a főispán melegen nyújtja kezét az igazgatónak, tekintetét még pihenteti a szép kézimunkákon, háztartási anyagokon, jól megnézem a kalauzolókat, e rég sóvárgott igazságok nyilvánosságra hozóját.

Nem tévedek! Ő az. Köröstarcsa jövője. Magyar faj remeke. Történelmi nevének méltó viselője: dr. Petneházy László ny államtitkár.

Nyugalomban van, de mindenütt ott van, ahol néperdek, intézmény kívánja. Magasan van, és nagysága, bölcsessége oly világosan lát be a mélybe. Ahol a szürke röghöz tapadva milliók verejtékeznek, hogy abból fehér kenyeret varázsoljanak, az Ő nemes lelke meglátja a kulturára, gazdasági tudásra szomjúhozó lelket. Megbecsüli annak nemzedékét, tudja nemzetfentartó fontosságát és tudja, hogy Nagymagyarországhoz vezető országútat csak ezzel lehet kiépíteni. És tudja hogy ezt a drága elemet biztos győzelemre kinevelni csak az Önálló Gazdasági Népiskola képes.

És ezt meri nyilvánosan, hangosan hirdetni!

Ritka a fehér holló, — de mégis akad! Én Köröstarcsán láttam meg.

Ti fonnyadt arcok, kérges kezek simogatói, magyar jövő építői, — felejtsetek el a sok mellőzést, enyhüljön gondterhes, csalódásokkal tele sorsotok, sorsunk: Reméljünk!

Ha pedig dr. Petneházy László nevét halljátok, emeljétek meg tisztelettel kalapotokat, a nemes úttörő előtt! Én ilyenkor feltekintek az ég felé is. Áldja meg mindenkori a Úristen minden jóval!

Krafcsik Gábor.

Szakoktatási évkönyv.

A mezőgazdasági-, ipari- és kereskedelmi iskolák, röviden a gazdasági szakiskolák irodalma legújabbban igen értékes és hasznos könyvvel gyarapodott az Ipari Tanfolyamok Orsz. Vezetősége által kiadott, 448 oldal terjedelmű 1937. évi szakoktatási évkönyvvel.

Az évkönyv a legelső és így egyedülálló mű, amelyben a vallás- és közoktatástügyi minisztérium fennhatósága alatt álló gazdasági iskolák ismertetve vannak. Összeállítását és kiadását dr. Hóman Bálint miniszter úr megbízásából báró Kruchina Károly dr., Damjanovich Lajos dr., vitéz Irsy László, Schöplin Pogány Károly dr. és Viczián István dr. élén külön szerkesztő bizottság végezte több munkatárs bevonásával.

A könyv két részre osztható. Első fejezeteiben a gazdasági oktatást érintő időszerű és elvi jelentőségű szakközlemények és általános tudnivalók, a további részekben pedig a mezőgazdasági-, ipari- és kereskedelmi iskolák leírása, tanerőiknek felsorolása és különleges célkitűzéseiknek ismertetése van áttekintő ügyes beosztásban összefoglalva.

A gazdasági szakoktatás egységes irányítása, a gazd. szaktanárképzés, a kereskedelmi szakoktatás időszerű kérdései, a gazd. szaktanítóképzés, a szakiskolák felügyelete és az iparos nevelés korszerű kérdései című cikkek szakavatott írói méltó bevezetést adnak az évkönyvnek és fejtegetéseik a jövő kialakulás helyes irányelveit jelölik ki.

Az ezt követő illetmény, lakáspénz, családi, hadi, igazgatói stb. pótlékok szabályai és kimutatásai a gazdasági iskolák minden tanerőjét érdeklő és érintő közlemények, így az évkönyvek igen becses, gyakran igénybe vehető közleményei. A továbbiakban az alkalmassági vizsgákról, a 3 féle illetékes minisztérium ügy- és személy beosztásáról, a tankerületi kir. főigazgatóságok és az Orsz. Közoktatásügyi Tanács tagjairól nyújt az évkönyv áttekintő ismertetést.

A 3 részre osztott iskolai ismertetés a mezőgazdasági szakoktatás intézményeinek leírásával kezdődik dr. Lotzka Alajos összeállításában. A felső mezőgazdasági iskola múltja és jövője c. közlemény után a hazai 5 ilyenmű iskola és az Amizoni nőnevelő intézet részletes ismertetése, a közölt szép fényképekkel nemcsak vonzó de tanulságos olvasmányokat is nyújtanak.

Az önálló gazdasági népiskolákról írt rész az iskolák szervezetét, tanerőinek névszerinti felsorolását, az iskola tanulóit, azoknak érdekes összesítő táblázatát, az iskolák felszerelését és gyakorlóterületeiket, végül az iskolák működését tárgyalja és több művészi fényképben mutatja be.

Az ipari szakoktatás fejezetei az utóbbi két év fontosabb rendeleteit és intézkedéseit, a hazai

3 felsőipari, 10 ipari szakiskola, 23 nőipariskola, 72 szakirányú és 192 általános ipariskola, végül 43 iparostanonc tanfolyam adatait, tanerőit, áttekintő táblázatait tárja elének és fényképekkel teszi értékessé közleményeit.

A kereskedelmi szakoktatást ugyanilyen rendszer alapján ismerteti az évkönyv. Részleteiben kiemeli a hazai 49 felsőkereskedelmi iskola, a 36 szaktanfolyam, a 24 kereskedőtanonc iskola jellegzetes adatait, tantestületeiket és összefoglaló táblázataikat. Az évkönyv kiegészítő részét képezi az összes hazai gazdasági iskolák tanerőinek státusz és fizetési osztály szerinti felsorolása, végül az évkönyvben előforduló ezernyi név betűsoros táblázata.

A különféle évkönyvek sorozatában a Szakoktatási Évkönyv tartalmaz cikkeivel, egyes összeállításával, tanulságos közleményeivel, művészi fényképeivel, valamint táblázataival tűnik ki és ragadja meg az olvasó figyelmét. A miniszter úr megbízatásának a szerkesztőbizottság és munkatársai elismerésre méltón tettek eleget és ezzel mind az érdeklődőknek, mind pedig a gazdasági szakiskoláknak igen hasznos szolgálatot tettek. Remélhetőleg az elért szép siker az évkönyv évről-évre való kiadásával gyarapodni fog és jelentékenyen hozzájárul majd a gazdasági szakiskolák jobb megismeréséhez, megbecsüléséhez és működési eredményeik fokozásához.

Az erős vászon kötésű zsebkönyvet az Ipari Tanfolyamok Orsz. Vezetősége Budapest (csekk-számla 62.315) 2 P. ellenében küldi meg.

— **Matós István igazgató bucsuztatása.** A békési gazdasági iskolában kedden és szerdán tartották meg a vizsgákat. A vizsgán nagyszámu közönség vett részt, mert tudomást szereztek arról, hogy Matós István igazgató távozik az iskola kötelékéből. Az iskolaszék részéről Farkas Gyula ny. gazdasági iskolai igazgató vett bucsut a Békésről Debrecenbe távozó Matós István igazgatótól, kiemelvén azokat az érdemeket, melyeket néhány évi békési tartózkodása alatt a gazdasági iskola fejlesztése körül szerzett. Dr. Molnár Jenő főjegyző szívből jövő szavak kíséretében ismerte le azt a hatalmas munkát, amit Matós igazgató a békési gyümölcsstermelés, a szilvaaszaló létesítése körül kifejtett. Az iskola tanulóinak nevében egy tanuló könnyekig meghatva mondott köszönetet Matós igazgatónak azokért a sok tanításokért, amelyekben

részesítette őket. Matós István igazgató meghatva mondott köszönetet a bucsuszavakért s kijelentette, hogy mindig a legkellemesebben fog visszaemlékezni békési tartózkodására. Majd a nagyszámban megjelent gazdaközönséget kérte, hogy a legnagyobb bizalommal legyenek a gazdasági iskola oktatói iránt, akik az ő gyermekeik továbbképzését segítik elő. A „Békési Hírlap“ szerkesztősége ezuton is bucsuzik kiváló munkatársától s arra kéri őt, hogy távozása után se feledkezzen meg a békésiekről s ahol csak teheti, legyen szószólója, propagálója Békés községnek.

— **Dijazás.** Junius hó 6.-án a Tolnavármegyei Gazdasági Egyesület és a Vármegyei Gazdasági Felügyelőséggel karöltve Sióagárdon rendezte meg szokásos évi állatdíjazását. Bemutatásra került mintegy 180 drb. szarvasmarha. A bikák csoportjában a szekszárdi önálló gazdasági népiskola „Peti“ nevű sajáttenyésztésű éves bikájával az I. bikadíjat megnyerte és értékes ezüst dohányszelencét mint tisztelet díjat.

— **Verseny „Magyarország legjobb háziasszonya“ címért.** A Falu-Gazdaszövetség junius 2-án rendezte meg Budapesten a Prohászka Ottokár-utcai iskolában a III. Országos Háztartási Versenyt. A versenyen résztvett a főváros Maglódi-uti háztartási iskolájának, a putnoki állami gazdasági felső leánynevelőintézetnek, a péceli római katolikus leánynevelő intézetnek, valamint a kecskeméti Gazdasági Szaktanítónőképző Intézetnek két-két növendéke. A versenyen kilenc vizsga-tárgyból kellett a résztvevőknek jártasságukat bemutatni. Ing szabása és fércelése, különböző tárgyak, szoptató-tíveg és cucli rendbentartása rózsatő szemzése és turós csusza készítéséből kellett vizsgáznia a gazdaszonyjelölteknek. Két zsűri előtt folyt a verseny Tabódi Ida és dr. Schandl Károlyné elnökségével. A verseny eredményét ünnepélyes keretek között junius hó 2-án, este 8 órakor hirdették ki a Falu-Gazdaszövetség székházában. Mayer János ny. miniszter, Tabódi Ida és Schandl Károly dr. ny. államtitkár felszólalása után került sor az eredményki hirdetésre, amely szerint az Országos Központi Hitelszövetkezet által felajánlott ezüstserleg-vándordíjat a putnoki leánynevelő intézet nyerte el. A verseny első díját, amely a Párizsban, a Nemzetközi Gazdasszony Szövetség által rendezendő világversenyre való kiküldetésből áll, a putnoki intézet Stemmer Judit nevű növendéke nyerte el. A második díjat a székesfőváros Maglódi-uti iskolájának

Konrád Anna nevű növendéke, a harmadik díjat pedig Sarkadi Irén, a putnoki intézet tanulója kapta. Az első három helyezett aranyérmét, a többi ezüstérmét kapott. Kiosztásra került ezen kívül számos dísz tárgy.

— **Osztrák magyar diákcseré mozgalom.**

A Verband der Ungarnfreunde (Wien I., Kärntner-ring 3.), amelynél a vendégdiákok beosztása már folyik, felkéri a magyar vendéglátó szülőket, hogy igényeiket minél előbb jelentsék be, hogy a beosztási munkák zavartalanul és idejében elvégezhetőek legyenek. A Verband der Ungarnfreunde szükségesnek tartja kijelenteni, hogy akciója tisztán társadalmi mozgalom, minden hatósági befolyás és kényszer nélküli, mert úgy vélekedik, hogy ez a diákcseré-mozgalom csakis tisztán társadalmi alapon vihető mindkét fél megelégedésére eredményesen keresztül. Az összebarátkozásnak és megértésnek tisztán az lehet az alapja, hogy úgy a magyar, mint az osztrák vendéglátó csupán azt fogadja vendégül, aki minden kívánságának megfelel és a Verband der Ungarnfreunde eddigi működésének sikerét épen abban látja, hogy nemcsak az osztrák, hanem főleg a magyar érdekekre és a magyar kívánságok teljesítésére fekteti a főszólyt. Azon i. t. Olvasóink, akiket diákcseré-mozgalom érdekel, forduljanak közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hoz, Wien, I., Kärntner-ring 3., ahol minden felvilágosítást és a szükséges nyomtatványokat megkapják.

— **A gazdaközönség figyelmébe.** A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara arra kívánja felhívni a gazdaközönség figyelmét, hogy az olaszországi szarvasmarhakivitel terén már sem a jelenben, sem a jövőben komoly nehézségek egyáltalán nem mutatkoznak. Indokolatlan tehát a gazdák részéről az utóbbi időben megnyilvánult váratlan nagy kínálat, amelyik csak az olaszországi árák kedvezőtlen alakulását eredményezheti. Miután kontingens van és lesz, kiviteli korlátozásokat pedig a hivatal nem akar felállítani, a gazdák saját érdeküket akkor szolgálják, ha úgy mint régen, csak a normális mennyiségben exportálnák szarvasmarháikat Olaszországba.

— **Pályázati hirdetés** jelent meg a „Hivatalos Közlöny“ f. é. június hó 1.-i számában, mely szerint az 1937—38 tanévre az I. évfolyamba ismét 15 férfi és 15 nőhallgató vétetik fel a kecskeméti gazdasági szaktanítóképzőbe. Tiszta szívből örülünk, mert jelét látjuk annak, hogy a régen vajudó tanerőhiány pótlása komoly elhatározást öltött, sőt talán új iskolák szervezése is küszöbön áll.

— **Budapest 17 kilométer hosszú új vilamosvonala.** A Duna mentén az egész fővároson észak-déli irányban végigfutó főútvonal nagyszabású tervéről feltűnést keltő cikket irt a „Buvár.“ A „Buvár“ júniusi számának gazdag tartalmából még számos közleményt sorolhatnánk fel.

— **Óriási a kár a gyümölcsstermésben.** Erről ír a Növényvédelem és Kertészet legújabb száma. Ismerteti még a legkiválóbb őszibarack-fajtát, a termő gyümölcsfák hizlalását, a szőlő idej permetezését, a fiatal gyümölcsfák koronaalakítását, a makrancos gyümölcsfákat, az almamoly irtását a cseresznye kukacosodása elleni védekezést, a zöldseges és virágoskert májusi munkáit, a gyümölcsös öntözésének költségeit stb. A dusan illusztrált, színes gyümölcsképet is közlő két szaklapból a „Növényvédelem“ kiadóhivatala (Budapest, V. Földművelésügyi Minisztérium) egy alkalommal lapunkra való hivatkozással díjtalanul küld mutatószámot.

A szerkesztő postája.

B. M. Köröstarcsa! A következő számunk szeptember 1-én jelenik meg az augusztusival összevonva. E kettős számban kerül sorra mint 29. iskola a köröstarcsai. A négy nyomtatott oldalra terjedő ismertetést bármikor lehet küldeni, de augusztus 20.-áig feltétlenül. Az ismertetésben szereplő képek kötsége cm²-enként 8 fillér. Ennyiért készítik most a kliséket, ami az illető iskoláé. Februári számunkban ugyanezen helyen szó van erről. Az ásatások haladnak-e?

O. tanítónő! Mai számunk hirei között talál erre vonatkozót. Az új felvétel arra enged következtetni, hogy a végzetek elhelyezésére mód kínálkozik a jövőben, erre azonban kötelezettség nincsen sem a mostani pályázati hirdetésben, sem máshol.

I. G. Tiszasüly! Nyári gazdasági tanítói tanfolyamra nem találtunk sehol pályázati hirdetést. Tessék az illetékes tanfelügyelőséghez fordulni.

G. E. Kolozsvár! Sajnáljuk az esetet, de saját hibánkon kívül történt. Májusi (5.) számunkban érdeklődtünk e helyen lapunk sorsáról, mert azt pontosan küldjük. Készséggel állunk mindenkor rendelkezésre és a lap elmaradása esetén kérjük azt reklamálni, hogy pótolhassuk. A „Gazda“ 3, 4, 5, 6. száma van csak birtokunkban.

B. I. K.! A júliusi kinevezések állásáról nincs tudomásunk, mert az kizárólag a főhatóság kezeiben van. Annyit tudunk, hogy ott az összes mellékkörülmények figyelembevételével megállapítást nyert a sorrend, amit betartanak. Áthelyezési hireink csak szórványosak, mert újabban a rendeletek nem közöltetnek lapunkban. Ennek okát nem ismerjük.

Óraadó g. sz.! Szabadság jár minden tanerőnek, akár kinevezett, akár az előtt áll. A gondnoksági utasítás szabályozza (79. §).

H! Rendkívüli cséplési eredményről kérek hirádat és ezzel együtt szerepelne.

Főpénztár közleményei.

Közlöm a tartozási kivonatot 1937. június 16.-i zárlattal. Értesitem a m. t. tagokat, hogy július 1-től a következő évi á 12 P. tagdíjakat a tagsági könyvben előírom és kérem, hogy pontosan fizetni ill. törleszteni sziveskedjenek. Ez előírások jelen kimutatásban még nem szerepelnek.

Alexy Pál	P 188 33	P 188 33
Andor Ferenc	6 45	6 45
Balogh Mária	1 —	—
Bartokné B. I.	5 —	5 —
Báthor Margit	6 —	6 —
Belle Lajos	20 45	20 45
Belléné N. A.	72 19	72 19
Biró Antal	49 05	49 05
Biró Teréz	9 —	5 —
Boros Mihály	3 —	3 —
Bors Ignác	143 76	143 76
Böloniné K. P.	6 —	6 —
Buday Gusztáv	6 30	2 30
v. Csapóné W. P.	18 —	15 —
Cseke Zoltán	12 —	12 —
dr. Csicsákné Sz. M.	68 34	68 34
Csongor Teréz	2 —	2 —
Deák Katalin	67 95	67 95
O. Egán Alojzia	63 20	63 20
dr. Égetőné Z. M.	15 60	13 60
Fábián J. Miklós	162 41	162 41
Fáth Imre	7 —	7 —
Frencz József	2 —	—
Gámán Rózsa	8 —	8 —
Győrffy Géza	33 60	33 60
özv. Györkösné P. R.	1 —	1 —
Gyurkiczáné L. M.	2 —	—
Helyes Erzsébet	9 —	7 —
Holvayné Sch. M.	29 60	29 60
dr. Horváthné K. F.	35 61	30 61
Igonda János	12 —	12 —
Illy Irma	19 30	7 30
Ilonczay Mária	32 50	32 50
Juhász Ilona	2 —	2 —
Juhász József	47 80	47 80
Kádár Kálmán	135 18	135 18
Kápolnay József	15 84	15 84
Károlyi László	9 —	9 —
Klenner Blanka	2 —	—
Kocziánné B. A.	5 —	—
Coryáriné O. A.	12 55	—
Korompayné N. I.	13 —	13 —
Kövesdyné K. I.	7 —	7 —
Krafcsik Gábor	3 51	3 51
Kristófné P. M.	39 —	36 —
Kuruczné D. E.	17 —	17 —
Laky István	9 —	—
László Béla	139 96	139 96
Lévay Ilona	61 80	61 80
Mayherr Mária	13 30	13 30
v. Mártha Gábor	11 75	11 75

v. Mártáné P. I.	22 40	22 40
Márton Lajos	38 60	38 60
Medvetzkyné Sz. I.	5 —	—
Molnárné K. P.	24 —	24 —
Miklósné R. M.	12 —	12 —
Nagy Károly	12 —	12 —
Mádaskayné P. J.	31 90	31 90
Nagy Izabella	158 16	158 16
Nagy Sándor	4 —	4 —
Nárayné H. E.	27 62	27 62
Németh Béla	34 70	34 70
Paár Miklós	7 —	7 —
Paárné F. P.	12 —	12 —
Patay Ferenc	31 —	26 —
özv. Pápayné F. J.	61 07	61 07
Petrovskyné N. I.	3 —	3 —
Péterffy Katalin	76 10	76 10
Ráczné Gy. J.	10 —	10 —
Sebők Sándor	14 76	4 76
Sebők K. K.	10 —	10 —
Sembery Imre	3 —	3 —
Siha József	8 78	8 78
Simek Irén	16 70	16 70
Simó Anna	27 80	27 80
Somlayné Z. E.	14 95	14 95
Somlay Kálmán	12 —	12 —
dr. Somosné Sz. J.	9 40	9 40
Schédáné K. M.	15 14	15 14
Z. Szabó László	12 —	12 —
Szabó Sándor	8 —	8 —
Szalay Rózsa	33 69	33 69
Szentirmay Kálmán	9 —	9 —
Szrijné N. M.	55 50	55 50
Ticska Izabella	12 43	12 43
dr. Topálné K. T.	45 98	45 98
Torontáli János	12 —	—
Tuboly Jenő	91 34	91 34
Vargha Edit	6 —	6 —
Vass János	2 —	2 —
Váradyné G. T.	36 30	35 30
Várnay Ilona	4 —	—
Vásárhelyi Sándor	66 60	60 60
Végh József	6 —	6 —
Véghné M. K.	12 —	12 —
Vigh Franciska	2 —	2 —
Westsik Károly	11 90	11 90
dr. Winterné V. M.	11 60	7 60
Würtzné R. K.	47 50	47 50
Zádory Anna	12 —	12 —
v. Zentay Rezső	24 18	24 18

Önálló gazdasági népiskolák előfizetési tartozásai: Cegléd, Derecske, Dunaföldvár, Fegyvernek, Hatvan, Heves, Kaba, Kalocsa, Kiskunhalas, Kunmadaras, Mezőtúr, Nagybajom, Nádudvar.

Turkeve, 1937. VI. 17.

Vrannay Kálmán sk.

Vesszősi József nyomdai műintézet

Kiskunfélegyháza, 1937--1052.